

УДК 334.012.64:334.012.23
JEL: L51; P42; P46; P48; R13
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-140-147>

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

©2021 ПРОСКУРНІНА Н. В., БЕЛЯВЦЕВА В. В., ГУСАКОВА О. О.

УДК 334.012.64:334.012.23
JEL: L51; P42; P46; P48; R13

Проскурніна Н. В., Белявцева В. В., Гусакова О. О. Економічна діагностика як інструмент регулювання регіонального ринку споживчих товарів

Метою статті є дослідження економічної діагностики як інструменту регулювання регіонального споживчого ринку товарів. Визначено, що потенціал регіонального ринку споживчих товарів складається з таких підсистем: організаційна, інноваційна та програмна. У розрізі наведених підсистем узагальнено ряд напрямків для аналізу та вдосконалення розвитку ринку споживчих товарів. Авторами проведено аналіз сучасних підходів різних учених до економічної діагностики регіонального споживчого ринку. На основі аналізу наукових підходів до визначення сутності поняття «економічна діагностика» у статті сформульоване власне визначення даного поняття, що розкриває економічну діагностику як комплексний аналітичний процес оцінки всіх сфер функціонування економічної системи із урахуванням специфічних ознак її стану та розвитку, направлений на мінімізацію впливу факторів невизначеності та досягнення максимально можливого економічного ефекту. Узагальнено коло основних завдань і результатів, що очікуються після проведення економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів, перелік яких залежить від глибини та повноти проведених досліджень, наявної інформаційної бази та низки інших факторів. Розглянуто специфіку проблеми проведення економічної діагностики регіонального споживчого ринку товарів. На підставі результатів дослідження запропоновано схему проведення економічної діагностики стану регіонального ринку споживчих товарів у розрізі трьох підсистем (організаційної, інноваційної, програмної) та етапів (підготовчого, основного та завершального), що дозволяє визначити ступінь збалансованості ринку; зазначити поточні тенденції; виявити й оцінити існуючі проблеми, причини їх виникнення та потенційні можливості для вдосконалення діяльності регіонального ринку споживчих товарів.

Ключові слова: економічна діагностика, регіональний споживчий ринок товарів, комплексне економічне дослідження, економіка регіону.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 20.

Проскурніна Надія Вікторівна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: nadiyaproskurnina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8587-0467>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1885715/nadiia-proskurnina/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203925512>

Белявцева Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: my_edem@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8773-9307>

Гусакова Олеся Олександрівна – студентка факультету міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: lesia.verb@ukr.net

UDC 334.012.64:334.012.23
JEL: L51; P42; P46; P48; R13

Proskurnina N. V., Beliaitseva V. V., Husakova O. O. Economic Diagnostics as an Instrument for Regulating the Regional Consumer Goods Market

The article is aimed at studying economic diagnostics as an instrument for regulating the regional consumer market of goods. It is determined that the potential of the regional market of consumer goods consists of the following subsystems: organizational, innovative and software. In the context of these subsystems, a number of directions for analyzing and improving the development of the consumer goods market are generalized. The authors analyze the modern approaches of various scholars to economic diagnostics of the regional consumer market. Based on the analysis of scientific approaches to determining the essence of the concept of «economic diagnostics», the article formulates its own definition of this concept, which discloses economic diagnostics as a comprehensive analytical process for assessing all areas of functioning of the economic system, taking into account the specific signs of its state and development, aimed at minimizing the influence of uncertainty factors and achieving the maximum possible economic effect. A range of main tasks and results expected after the economic diagnosis of the regional consumer goods market is generalized, the list of which depends on the depth and completeness of the research, the available information base and a number of other factors. The specifics of the issue of carrying out economic diagnostics of the regional consumer market of goods are considered. Based on the results of the study, a scheme for carrying out economic diagnostics of the state of the regional consumer goods market in the context of three subsystems (organizational, innovative, software) and stages (preparatory, basic, and final) is proposed, which allows to determine the degree of market balance; indicate current trends; identify and evaluate existing problems, causes of their occurrence and potential opportunities for improving the activities of the regional consumer goods market.

Keywords: economic diagnostics, regional consumer market of goods, comprehensive economic research, economy of region.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 20.

Proskurnina Nadiia V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department, Department of International Economics and Management of Foreign Economic Activity, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: nadiyaproskurnina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8587-0467>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1885715/nadiia-proskurnina/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203925512>

Процеси взаємодії суб'єктів регіонального ринку споживчих товарів (РРСТ) являють собою складну систему з багаторівневою структурою, стан якої є вагомим показником соціально-економічного розвитку будь-якої області та країни в цілому. Середовище цього ринку задовольняє потреби населення, здійснює господарську діяльність, формує та визначає рівень ефективності та конкурентоспроможності економіки певного регіону. У зв'язку з цим вирішальне значення для ефективного розвитку української економіки в сучасних умовах має діагностика стану та регулювання регіональних споживчих ринків.

Питаннями сутності, розвитку, трансформації, регулювання й оцінки розвитку регіонального ринку споживчих товарів розглянуто у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як Ю. Бахрамов, М. Безпарточний, Т. Білокінь, Н. Вавдіюк, А. Вартанов, З. Герасимчук, Н. Євдокимова, С. Зорін, А. Кірієнко, Г. Капленко, В. Лагутін, О. Мицак, М. Нашкерська, К. Нерсесян, Н. Попадинець, Т. Попович, Н. Терещенко та багатьох інших.

Метою статті є узагальнення теоретичних і практичних засад економічної діагностики як інструменту регулювання регіонального ринку споживчих товарів.

Систему державного регулювання регіонального ринку споживчих товарів слід розуміти як сукупність відносин між суб'єктом та об'єктом управління, які, своєю чергою, мають цілі, завдання, принципи, функції та наявність методів здійснення управлінського впливу.

Головною метою державного регулювання регіонального ринку споживчих товарів є оптимізація потреб, інтересів і цілей усіх його учасників, об'єднаних для досягнення суспільно значущих і прийнятних цілей. Це передбачає вирішення комплексу взаємозалежних завдань, сутність яких можна звести до такого [12]:

1. Забезпечення максимальної об'ємної та структурної відповідності попиту населення та пропозиції товарів.
2. Раціоналізація попиту населення на товари та послуги відповідно до соціальних та економічно обґрунтованих норм, орієнтирів, традицій.
3. Постійне вдосконалення обсягу й асортиментної структури товарної пропозиції на

основі широкого впровадження передових виробничих і торгових технологій.

4. Всебічний розвиток ринкової інфраструктури, що включає ринкову торговельну мережу, складське господарство, транспорт тощо.
5. Забезпечення соціальної гармонії та справедливості у сфері споживання, створення пільг молодим сім'ям, особам пенсійного віку та ін.
6. Створення рівновигідних умов реалізації інтересів усіх суб'єктів господарювання – учасників ринку.
7. Стимулювання розвитку, запозичення та впровадження у практику сучасних технологій просування товарів на ринок.
8. Законодавче та нормативно-правове забезпечення механізму регулювання ринку на всіх рівнях.
9. Кадрове забезпечення системи регулювання ринку товарів, включаючи ефективну систему підвищення кваліфікації персоналу та стажування за межами регіонального ринку.

Вирішення завдань регулювання РРСТ спрямовано на забезпечення умов для гармонійного розвитку індивідуальних і колективних суспільних потреб у товарах і послугах, що можна розглядати як гарантію сталого розвитку суспільства.

Системний характер будь-якого явища або процесу передбачає наявність певних принципів його протікання. У буквальному значенні принцип (від лат. *principium*) – керівна ідея, основне правило діяльності або основа пристрою, дії якого-небудь механізму [5]. Механізм державного регулювання ринку споживчих товарів також ґрунтується на певних принципах, дотримання яких дозволяє ефективно досягати зазначених цілей.

Ці принципи повинні враховувати особливості поточного періоду соціально-економічного розвитку: стан економіки, роль державних інститутів управління ринком, шкалу суспільних пріоритетів, рівень розвитку матеріальних і духовних потреб населення тощо. Проте вони мають включати й універсальні правила управлінської діяльності, незалежно від поточних особливостей.

Функціонування регіонального ринку споживчих товарів являє собою складний механізм взаємодії соціальних, економічних, правових, адміністративних, політичних та інших елементів. Авторське ба-

чення сукупності принципів державного регулювання споживчого ринку зводиться до виділення таких груп: цільові, функціонально-процесуальні та структурно-організаційні.

Центральною ланкою функціонування регіонального ринку споживчих товарів є його сукупний потенціал (сума потенціалів усіх суб'єктів ринку), який формується у процесі використання інституційних, трудових, інформаційних і структурних ресурсів з метою забезпечення його сталого розвитку.

Реалізація такого потенціалу забезпечує конкурентоспроможність регіонального ринку споживчих товарів як на обраному цільовому сегменті споживчого ринку, так і комплексно на ринку в цілому. Потенціал регіонального ринку споживчих товарів складається з таких підсистем:

- ✦ *організаційна підсистема*, тобто процес взаємодії між суб'єктами регіонального ринку споживчих товарів, яка відповідає за своєчасне забезпечення всіх учасників основних процесів ринку релевантною аналітичною ринковою інформацією та координацію їхньої діяльності в разі певних змін;
- ✦ *інноваційна підсистема*, тобто технологічний інструментарій дослідження процесів ринкової діяльності, включаючи специфіку ринку та тенденції його розвитку, асортиментну політику регіону, цінову політику в регіоні, вплив соціально-економічних складових розвитку регіону;
- ✦ *програмна підсистема*, тобто сукупність цільових програм розвитку та підтримки регіональних ринків споживчих товарів, а також аналіз і контроль ефективності їх реалізації.

У розрізі цих систем можна узагальнити ряд напрямків для аналізу та вдосконалення розвитку ринку

споживчих товарів, які виділені в роботах науковців [3; 9; 11] (рис. 1).

Методичне забезпечення економічного дослідження процесів, що відбуваються на сучасному етапі розвитку ринку споживчих товарів, має відповідати вимогам зовнішнього середовища з урахуванням умов діяльності його суб'єктів і регіональних особливостей розвитку. Відповідним інструментом, здатним до такого забезпечення, стає економічна діагностика – науковий напрям ринкового пізнання, який синтезує в собі економічні та прикладні дослідження різних рівнів економічних систем [14].

Проте дослідження економічної діагностики регіональних споживчих ринків товарів у контексті поточної трансформації української економіки характеризуються відсутністю єдиних методологічних підходів, у зв'язку з чим виникає потреба в уточненні змісту й обґрунтуванні методичних аспектів економічної діагностики з урахуванням особливостей розвитку ринку споживчих товарів.

Щодо аналізу змісту поняття «економічна діагностика», то в науковій літературі в даний час існують різні підходи. Так, наприклад, О. Муравйов визначає економічну діагностику як спосіб встановлення характеру порушень нормального ходу господарського процесу на основі типових ознак, властивих даному порушенню [14].

Ю. Степанов трактує економічну діагностику як систему методів для аналізу факторів розвитку соціально-економічних процесів, оцінки стану та виявлення відхилень від нормального розвитку та їх впливу на формування та функціонування регіональних ринків [1].

Вчені Ю. Бахрамов і В. Глухов під діагностикою економічної системи розуміють сукупність досліджень з визначення цілей функціонування системи, способів їх досягнення та виявлення недоліків [2].

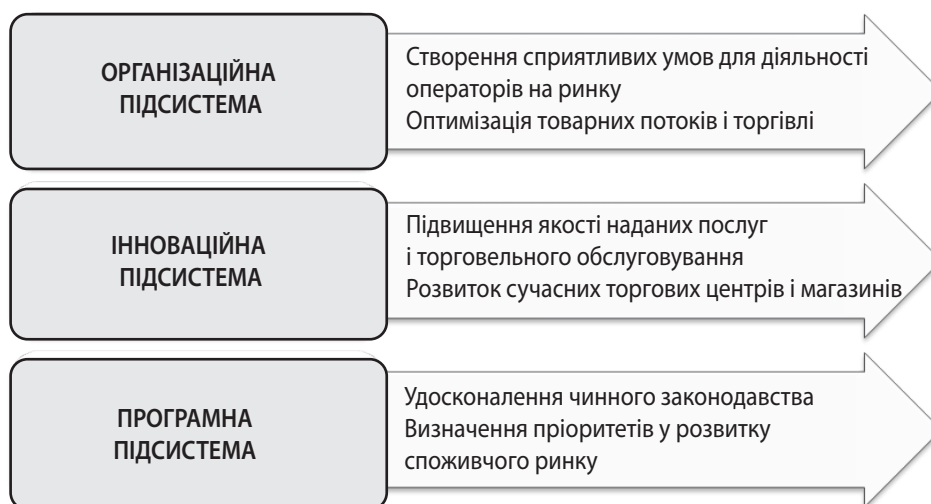

Рис. 1. Напрямки аналізу та вдосконалення розвитку ринку споживчих товарів у контексті трьох підсистем

Джерело: складено за [3; 9; 11].

Н. Євдокимова та А. Кірієнко під економічною діагностикою розуміють визначення стану об'єкта, що досліджується (економічної організації), за прямими та непрямими ознаками [9].

Група авторів [20] трактує економічну діагностику як оцінку стану економічних об'єктів в умовах неповної інформації в цілях вивчення режимів функціонування цих систем, виявлення проблем розвитку та пошуку перспективних шляхів їх вирішення.

На основі аналізу наукових підходів до визначення сутності поняття «економічна діагностика» можна сформулювати власне визначення: *економічна діагностика* – це комплексний аналітичний процес оцінки всіх сфер функціонування економічної системи із урахуванням специфічних ознак її стану та розвитку, направлений на мінімізацію впливу факторів невизначеності та досягнення максимально можливого економічного ефекту.

Взаємозв'язок економічної діагностики як невід'ємної частини економічного дослідження регіонального ринку споживчих товарів із основними функціями управління можна простежити за схемою, наведеною на рис. 2.

Використання даного підходу дозволяє, з одного боку, виявити характер порушень нормальної перебігу процесів внутрішнього та зовнішнього середовища, визначити їх вплив на стан і розвиток регіонального споживчого ринку, а з іншого боку – сформулювати відповідне управлінське рішення щодо напрямку розвитку та регулювання РРСТ.

На думку більшості авторів, які досліджують цю проблему, здійснення економічної діагностики розвитку регіонального ринку споживчих товарів базується на таких загальнометодологічних засадах, як системність, комплексність, достовірність, об'єктивність і релевантність, оскільки економічна діагностика сприяє обґрунтуванню управлінських рішень щодо державного регулювання регіонального ринку споживчих товарів, моніторингу його стану та є базою для розрахунку та побудови прогнозу розвитку цього ринку [1; 4; 9; 12].

Наведена інтерпретація економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів забезпечує обґрунтування мети та завдань для її реалізації, а також сприяє обґрунтуванню управлінських рішень щодо державного регулювання регіонального ринку споживчих товарів, контролю за його станом.

Основною метою економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів є оцінка його стану, а також виявлення поточних тенденцій розвитку [8]. Відповідно до обраної мети здійснюється постановка кола основних завдань дослідження, перелік яких залежить від глибини та повноти проведених досліджень, наявності інформаційної бази та ряду інших факторів (табл. 1).

Однак головним завданням економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів є пошук балансу між внутрішніми можливостями суб'єктів регіонального ринку споживчих товарів і

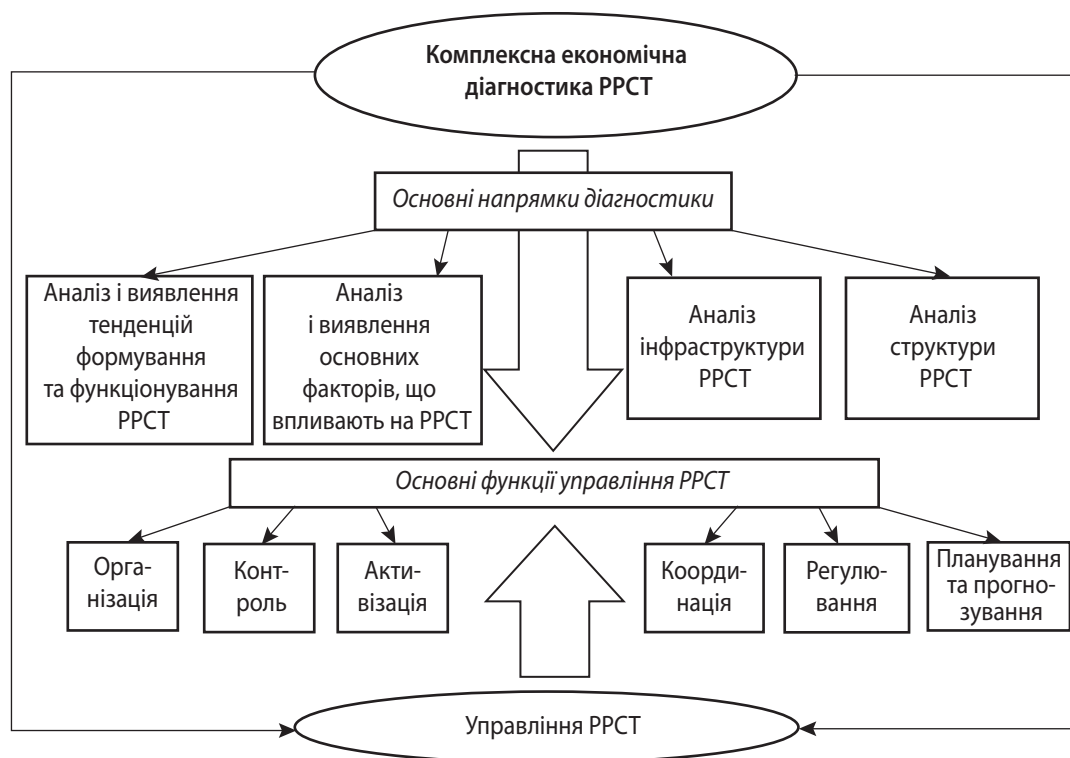

Рис. 2. Комплексна економічна діагностика як інструмент аналізу регіонального ринку споживчих товарів

Джерело: авторська розробка.

Основні завдання економічної діагностики РРСТ

Зміст завдання	Результат, що очікується
Оцінка стану об'єкта дослідження	Можливість своєчасно виявляти й усувати ті умови та фактори, які не сприяють ефективній роботі та досягненню поставленої мети
Оцінка факторів впливу на об'єкт дослідження	Надання можливості скоригувати процеси на ринку або діяльність окремих його суб'єктів
Виявлення можливих варіантів економічних показників розвитку об'єкта дослідження з позиції поточного стану та тенденцій розвитку	Надання інформації щодо процесів, які відбуваються всередині ринку або в його окремій частині, виходячи зі сформованої та перспективної структури зв'язків між показниками, що характеризують функціонування даного об'єкта
Визначення перспективних режимів функціонування об'єкта з урахуванням поточних тенденцій і впливу факторів макро- та мікрорівня	Надання інформації для прийняття найдоцільніших рішень із загальних і спеціальних питань розвитку ринку та розробки концепції його розвитку (за потребою)
Визначення та оцінка економічних наслідків	Оцінка правильності прийнятих рішень, своєчасності та результативності їх виконання

Джерело: складено за [9].

вимогами зовнішнього середовища з метою отримання економічного та соціального ефекту. Кожний учасник регіонального ринку споживчих товарів володіє певними інформаційними ресурсами, а саме: даними маркетингових досліджень (структури ринку та його сегментів, товарів конкурентів, аналізу структури та динаміки товарообігу, ступеня міжрегіональної інтеграції ринку); даними фінансово-економічного аналізу; інформацією щодо людських ресурсів регіону (споживачів), очікування яких впливає на тенденції розвитку ринку; інші поточні дані, які можуть бути корисними при формуванні сукупності явних і неявних знань з вирішення поточних проблем; державними інституціональними ресурсами, які регламентують основні процеси на ринку та забезпечують їх безперервне виконання [2; 6; 7; 10; 13].

Узагальнена структура методичного проведення економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів, що дозволяє визначити ступінь його збалансованості, тенденції, виявити й оцінити проблеми, причини їх виникнення та потенційні можливості для його вдосконалення в розрізі трьох підсистем та етапів, наведено на *рис. 3*.

Важливим напрямом першого (підготовчого) етапу економічної діагностики стану та розвитку регіонального ринку споживчих товарів є вибір методів дослідження. Оскільки економічна діагностика є невід'ємною частиною економічного аналізу, їх методи збігаються. На даний час розроблено методики багатофакторного діагностичного економічного аналізу, який поєднує ретроспективне та перспективне дослідження динамічних рядів.

На другому (основному) етапі діагностики визначають та аналізують основні фактори, що харак-

теризують формування та розвиток регіонального товарного споживчого ринку. У цьому випадку вважаємо, що всю сукупність факторів (соціальних, технологічних, економічних та інших) слід об'єднати в три групи:

- ✦ *загальні*, що діють на регіональний товарний споживчий ринок як певних регіонів, так і всієї країни (масштаби та структура товарного імпорту й експорту; державне регулювання розвитку регіонального ринку споживчих товарів; рівень життя та купівельна спроможність населення; ціни та інфляція тощо);
- ✦ *регіональні*, що впливають на регіональний товарний споживчий ринок: демографічні, природно-кліматичні; розселенські та містоутворюючі; національно-побутові та історичні традиції тощо;
- ✦ *специфічні*, що визначають розвиток споживчого ринку регіону за окремими видами товарів чи товарних груп: мода, престиж, підвищення забезпеченості населення житлом, термін служби предметів побуту тощо.

На третьому (завершальному) етапі економічної діагностики має бути узагальнено результати досліджень, що проводилися, розкрито основні тенденції, закономірності, особливості та проблеми розвитку певних товарних споживчих ринків, розроблено напрями їх подальшого розвитку з метою підвищення їхньої функціональної ефективності.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведення економічної діагностики відповідно до запропонованого методичного підходу дозволяє отримати агрегований висновок про стан і розвиток регіонального ринку споживчих

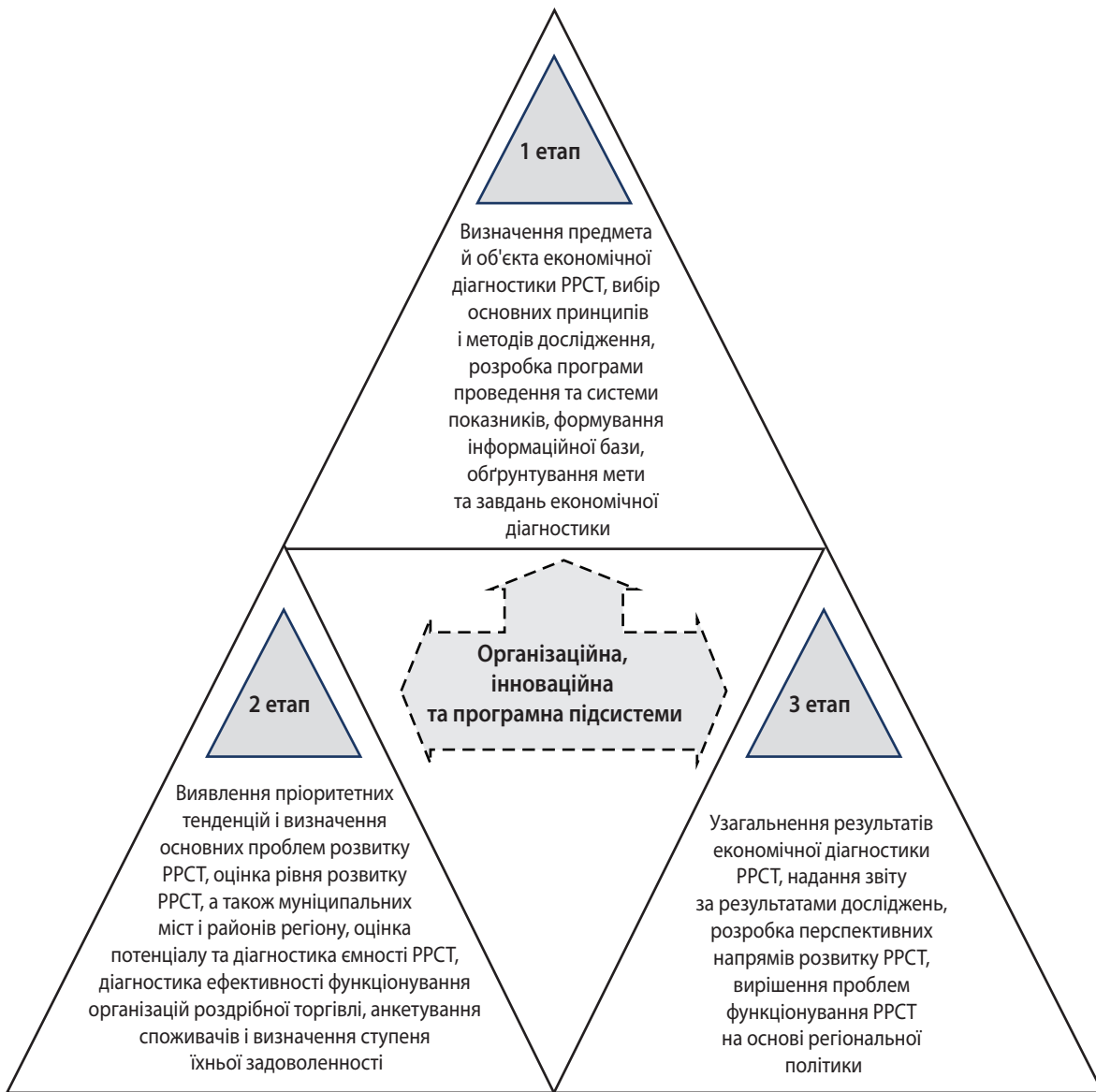

Рис. 3. Схема проведення економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів

Джерело: авторська розробка.

товарів і визначити перспективні напрямки його розвитку з урахуванням регіональної специфіки та змінних економічних умов господарювання.

Вважаємо, що на основі такої системи показників та методик можна забезпечити досить багатогранне сприйняття ситуації в галузі економічної діагностики РРСТ.

Існуючі методики дозволяють проводити економічну діагностику РРСТ. Подібні підходи, на нашу думку, прогресивні, і використання більшості елементів даних методик можливе при проведенні економічної діагностики територій. Але, водночас, вони не позбавлені деяких недоліків. Так, дослідження попиту на регіональному ринку споживчих товарів може бути наведено у відриві від ціни та пропозиції, при цьому не враховано внутрішньорегіональний, міжрегіональний, зовнішньоекономічний зв'язок,

а також стан споживчого ринку товарів у розрізі окремих його комплексів: інформаційно-комунікаційного, нормативно-правового, організаційного, матеріально-технічного, фінансово-кредитного.

Теоретичний аналіз наведених методик економічної діагностики не забезпечує узагальнюючої комплексної оцінки стану та розвитку регіонального ринку споживчих товарів загалом, у них не конкретизовано напрями аналізу та показники, а також присутній певний суб'єктивізм оцінки на основі застосування експертних висновків. У зв'язку з цим виникає необхідність у подальшому вдосконаленні такої методики. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Степанов Ю. В. Анализ и прогнозирование региональных экономических процессов. *Деньги и кредит*. 2006. № 12. С. 27–34.

2. Бахрамов Ю. М., Глухов В. В. Финансовый менеджмент. М. : Лань, 2006. 736 с.
3. Безпарточний М. Г. Використання торговельними підприємствами механізмів сприяння ефективного функціонування та розвитку регіонального споживчого ринку // Ідеї академіка В. І. Вернадського та проблеми сталого розвитку регіонів : матеріали XV Міжн. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 7–8 червня 2013 р.). Кременчук : Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського, 2013. С. 91–92.
4. Білокінь Т. Г. Методика діагностики регіонального споживчого ринку. Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки». 2010. № 3. С. 226–228.
5. Бойчик І. М. Ринкова інфраструктура: сутність та характеристика. Сталій розвиток економіки. 2013. № 3. С. 34–41.
6. Вартанов А. С. Экономическая диагностика деятельности предприятия : организация и методология : учебное пособие. М. : Финансы и статистика, 2014. 80 с.
7. Герасимчук З. В., Вавдіюк Н. С. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення. Луцьк : Надстир'я, 2006. 244 с.
8. Економічний словник-довідник / за ред. С. В. Мочерного. Київ : Femina, 1995. 367 с.
9. Євдокимова Н. М., Кірієнко А. В. Економічна діагностика : навч.-метод. посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 110 с.
10. Зорин С. М. Проблемно-целевой метод регулирования регионального потребительского рынка : автореф. дис. ... канд. экон. наук. Ижевск, 2007. 20 с.
11. Капленко Г. В. Теоретико-методологічні засади регулювання ринку споживчих товарів України в умовах глобалізації : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.03. Чернігів, 2020. 413 с.
12. Лагутін В. Д. Внутрішній ринок споживчих товарів: теорія розвитку і регулювання : монографія. Київ, 2008. 327 с.
13. Мицак О. В., Бублик Л. Я. Теоретико-методологічні аспекти формування та розвитку споживчого ринку. Агросвіт. 2017. № 18. С. 59–62. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2017/5.pdf
14. Муравьев А. И. Теория экономического анализа: проблемы и решения. М. : Финансы и статистика, 1998. 144 с.
15. Нашкерська М. М. Методологічні аспекти оцінки та аналізу ринкового потенціалу та його структурних складових. Бізнес Інформ. 2018. № 11. С. 140–146. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-11_0-pages-140_146.pdf
16. Попадинець Н. М. Методологічні засади дослідження внутрішнього ринку споживчих товарів. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2020. Т. 5. № 3. С. 260–274. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-28>
17. Попович Т. М. Організаційно-економічний механізм регулювання ринку споживчих товарів : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.03. Тернопіль, 2008. 20 с.
18. Споживчий ринок України: методологія дослідження та регулювання : монографія / за ред. Л. О. Лігоненко. Київ : КНТЕУ, 2007. 380 с.
19. Терещенко Н. Н. Экономическая диагностика развития рынка потребительских товаров (теория, методология, практика) : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.05. Красноярск, 2009. 427 с.
20. Муравьев А. И., Вартанов А. С., Нерсисян К. В., Степанян Г. П. Экономическая диагностика при хозрасчете и самофинансировании. Ереван : Айстан, 1989. 132 с.

REFERENCES

- Bakhramov, Yu. M., and Glukhov, V. V. *Finansovyy menedzhment* [Financial Management]. Moscow: Lan, 2006.
- Bezpartochnyi, M. H. "Vykorystannia torhovelnyimi pidpriemstvamy mekhanizmiv spryiannia efektyvnoho funktsionuvannia ta rozvytku rehionalnoho spozhyvchoho rynku" [Use of Mechanisms by Trade Enterprises to Promote the Effective Functioning and Development of the Regional Consumer Market]. *Idei akademika V. I. Vernadskoho ta problemy staloho rozvytku rehioniv*. Kremenchuk: Kremenchutskiy natsionalnyi universytet im. M. Ostrohradskoho, 2013. 91-92.
- Bilokin, T. H. "Metodyka diahnostryky rehionalnoho spozhyvchoho rynku" [Methods of Diagnostics of the Regional Consumer Market]. *Visnyk ZhDTU. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, no. 3 (2010): 226-228.
- Boichyk, I. M. "Rynkova infrastruktura: sutnist ta kharakterystyka" [Market Infrastructure: Nature and Characteristics]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 3 (2013): 34-41. *Ekonomicnyi slovnyk-dovidnyk* [Economic Dictionary-reference Book]. Kyiv: Femina, 1995.
- Herasymchuk, Z. V., and Vavdiuk, N. S. *Ekonomiczna bezpeka rehionu: diahnostryka ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic Security of the Region: Diagnostics and Support Mechanism]. Lutsk: Nadstyria, 2006.
- Kaplenko, H. V. "Teoretyko-metodolohichni zasady rehulivannia rynku spozhyvchykh tovariv Ukrainy v umovakh hlobalizatsii" [Theoretical and Methodological Principles of Regulating the Consumer Goods Market of Ukraine in the Context of Globalization]: *dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03*, 2020.
- Lahutin, V. D. *Vnutrishnii rynek spozhyvchykh tovariv: teoriia rozvytku i rehulivannia* [Domestic Consumer Goods Market: Theory of Development and Regulation]. Kyiv, 2008.
- Muravev, A. I. et al. *Ekonomiceskaya diagnostika pri khozraschete i samofinansirovanii* [Economic Diagnostics in Self-financing and Self-financing]. Yerevan: Aystan, 1989.
- Muravev, A. I. *Teoriya ekonomicheskogo analiza: problemy i resheniya* [Theory of Economic Analysis: Problems and Solutions]. Moscow: Finansy i statistika, 1998.
- Mytsak, O. V., and Bublyk, L. Ya. "Teoretyko-metodolohichni aspekty formuvannia ta rozvytku spozhyvchoho rynku" [Theoretical and Methodological Aspects of Formation and Development of the Consumer Market]. *Ahrosvit*, no. 18 (2017): 59-62. http://www.agrosvit.info/pdf/18_2017/5.pdf
- Nashkerska, M. M. "Metodolohichni aspekty otsinky ta analizu rynkovoho potentsialu ta yoho strukturnykh skladovykh" [The Methodological Aspects of Assessment and Analysis of the Market Potential and Its Structural Components]. *Biznes Inform*, no. 11 (2018): 140-146. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-11_0-pages-140_146.pdf
- Popadynets, N. M. "Metodolohichni zasady doslidzhennia vnutrishnyohorynku spozhyvchykh tovariv" [Methodo-

logical Foundations of the Research of the Domestic Consumer Goods Market]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*, vol. 5, no. 3 (2020): 260-274. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-28>

Popovych, T. M. "Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm rehuliuвання rynku spozhyvchykh tovariv" [Organizational and Economic Mechanism of Consumer Goods Market Regulation]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*: 08.00.03, 2008.

Spozhyvchyi rynek Ukrainy: metodolohiia doslidzhennia ta rehuliuвання [Consumer Market of Ukraine: Research and Regulation Methodology]. Kyiv: KNTEU, 2007.

Stepanov, Yu. V. "Analiz i prognozovaniye regionalnykh ekonomicheskikh protsessov" [Analysis and Forecasting of Regional Economic Processes]. *Dengi i kredit*, no. 12 (2006): 27-34.

Tereshchenko, N. N. "Ekonomicheskaya diagnostika razvitiya rynka potrebitelskikh tovarov (teoriya, metodologiya, praktika)" [Economic Diagnostics of Consumer Goods Market Development (Theory, Methodology, Practice)]: *dis. ... d-ra ekon. nauk*: 08.00.05, 2009.

Vartanov, A. S. *Ekonomicheskaya diagnostika deyatel'nosti predpriyatiya: organizatsiya i metodologiya* [Economic Diagnostics of the Enterprise Activity: Organization and Methodology]. Moscow: Finansy i statistika, 2014.

Yevdokymova, N. M., and Kiriienko, A. V. *Ekonomichna diagnostyka* [Economic Diagnostics]. Kyiv: KNEU, 2003.

Zorin, S. M. "Problemno-tselevoy metod regulirovaniya regional'nogo potrebitelskogo rynka" [Problem-target Method of Regulation of the Regional Consumer Market]: *avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk*, 2007.

УДК 312.552 (478)

JEL: J24; M12; O15; R19; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-147-153>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ТА КАДРОВОЮ ПОЛІТИКОЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

©2021 ІВАНОВА О. Ю., ЛАПТЄВ В. І., БІЛОКУДРЯ А. В., РУДИКА О. В.

УДК 312.552 (478)

JEL: J24; M12; O15; R19; R58

Іванова О. Ю., Лаптев В. І., Білокудря А. В., Рудика О. В. Взаємозв'язок проблем управління людськими ресурсами та кадровою політикою в умовах децентралізації України

Статтю присвячено актуальному питанню кадрового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) України. Метою статті є наукове обґрунтування взаємозв'язку проблем управління людськими ресурсами та кадровою політикою територіальних громад в умовах децентралізації України. У статті виявлено й описано найпоширеніші проблеми управління людськими ресурсами та кадровою політикою об'єднаних територіальних громад в умовах реформи децентралізації в Україні: відсутність системи управління професійним розвитком, підготовки та підвищення кваліфікації населення ОТГ; негативний імідж службовців органів місцевого самоврядування в українському суспільстві; відсутність можливості реалізувати свою професійну компетентність і здібності; криза демографічного відтворення та міграційних процесів. Серед проблем кадрової політики ідентифіковано такі: недостатня кількість кваліфікованих фахівців; відсутність оптимальної системи кадрового забезпечення; порушення демократичних принципів відкритості, гласності та справедливості під час вирішення кадрових питань; виникнення корупції на різних рівнях управління; нерациональне використання кадрового потенціалу; невисока престижність праці та низький рівень зарплатних плат. Обґрунтовано когнітивний взаємозв'язок проблем у сфері кадрового забезпечення розвитку територіальних громад. Зазначена доцільність урахування проблем використання людських ресурсів та управління кадровою політикою як основної складової соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад. Доведено взаємозв'язок проблем управління людськими ресурсами й ефективністю кадрової політики територіальних громад. Обґрунтовано доцільність спрямування державної політики регіонального розвитку на: забезпечення території висококваліфікованими людськими ресурсами; розвиток інтелектуального капіталу територіальних громад; налагодження конструктивного співробітництва між навчальними закладами, науково-дослідними установами та підприємствами територіальних громад; стимулювання розвитку соціального партнерства в умовах децентралізації.

Ключові слова: кадрова політика, людські ресурси, органи державної влади, кадрове забезпечення, стратегічний розвиток територіальних громад.
Рис.: 1. **Бібл.:** 14.

Іванова Ольга Юрївна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка сектора проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: laptevaou@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3656-2473>

Лаптев В'ячеслав Ігорович – доктор економічних наук, доцент кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: vlapte777@gmail.com

Білокудря Аліна Віталіївна – аспірантка, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: alina.bilokudria@gmail.com

Рудика Ольга Вікторівна – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)